

Dışa Kapalı Site Olgusunu Türkiye'deki Mimarlık Dergilerinden Okumak

*

Reading the Phenomenon of Gated Community
from the Architecture Journals in Turkey

Şengül Yalçınkaya Erol

Özet

Dışa kapalı siteler Türkiye'de 1980 sonrasında ortaya çıkan ve hızla yaygınlaşan konut yapılarıdır. Bu siteler, ortaya çıkmaları ile birlikte kent üzerinde etkili olmaya başlamışlardır. Kapalı sitelerin başta kentli kimliği olmak üzere, kentin fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı üzerinde önemli etkileri vardır. Bu durum, konunun farklı meslek dalları tarafından çeşitli açılardan ele alınmasına neden olmuştur. Bu çalışmada, dışa kapalı site olgusuna mimarlık alanındaki bakış açısının ve yaklaşımların ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Bunun için meslek ortamındaki tartışma ve değerlendirmelerin takip edilmesinde önemli bir yer tutan dergiler veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Bu amaçla Türkiye'deki mimarlık dergilerinde dışa kapalı siteler ile ilgili makaleler taranmıştır. Makaleler konuya yaklaşımları ve metodolojileri açısından incelenmiştir. Ayrıca, dışa kapalı siteler olgusunun geçirdiği değişimi ve süreci anlayabilmek amacı ile makaleler kronolojik olarak da değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: *dışa kapalı siteler, konut, Mimarlık, dergi, Türkiye*

Abstract

Gated communities emerged in Turkey after 1980s and became widespread swiftly. These communities have a significant impact on the physical, social, economic and cultural structure of city and especially over the urban citizen. Concerns over the gated communities resulted in an increasing interest in the subject from a variety of disciplines. This paper aims to discuss the ways the discipline of architecture has perceived and approached the phenomenon of gated communities. To do this, it surveys major journals in the field and reviews articles dealing with the subject of gated communities. Those articles located are first evaluated for their approach to the issue and the methodology they utilized in their work. Secondly, these articles are evaluated chronologically in order to understand the process of transformation gated communities have undergone in time.

Keywords: *gated communities, dwelling, Architecture, journals, Turkey*

Bugünkü anlamda ilk olarak 19. yüzyılda Amerika'da ortaya çıkan dışa kapalı siteler, daha sonra diğer Avrupa ülkelerinde ve dünyada görülmüştür (Kurtuluş, 2005; Blandy ve diğerleri, 2003; Burke, 2001). Dışa kapalı sitelerin ortaya çıkışının temel nedenleri arasında kentin sorunlarından uzaklaşmak, alt sınıflardan ayrılmak, daha güvenli, prestijli ve homojen bir sosyal çevrede yaşamak isteği yer almaktadır (Işık ve Pınarcıoğlu, 2005; Bartu, 2001; Şenyapılı, 2003; Blakely and Synder, 1997). Bu istekler göz önüne alınarak, güvenlik esasına dayalı ana barınma işlevinin yanında, ölçeğine bağlı olarak çeşitli sosyal ve kültürel donatımlar ile zengin açık ve yeşil alanlara sahip siteler tasarlanmaktadır (Öncü, 1999; Kazmaoğlu, 2003; Goix, 2004; Erol, 2011). Genel anlamda sitelerin dayandığı temel nokta ise, kent içinde ya da kent çevresinde oluşturulmuş, kentin geri kalanından ayrılmış fiziksel bir oluşumun varlığıdır (Alver, 2007; Bauman, 2006, Kurtuluş, 2004; Özgür, 2006; Blakely and Synder, 2003).

Siteler ana prensip olarak benzerlik göstermesine rağmen, buldukları yerin koşullarına bağlı olarak biçimlenebilmektedirler. Türkiye'de sitelerin ortaya çıkışının arkasında ise olumsuz kent koşulları ve dünyada küreselleşme ile yaygınlaşan tüketim alışkanlıkları bulunmaktadır. Bu koşullar, üst gelir grubunu kendisi için prestijli ve ayrıcalıklı konut alanları aramaya itmiştir. Bu konut alanlarının gelişimini olanaklı kılan yasal alt yapı ise 1 Mart 1984 tarihinde yürürlüğe giren Toplu Konut Yasası ile sağlanmıştır (Bilgin, 1996; Berköz, 2008; Bali, 2009). Kapalı konut olgusu ilk olarak yazlık yörelerdeki mevsimlik konut yerleşmelerinde, daha sonra ise büyük kentlerde kendisini göstermiştir.

Bugün üst gelir grubunun konut ediniminde önemli bir paya sahip ve kent ve kentli üzerinde önemli etkileri olan dışa kapalı site olgusunun mimarlık alanındaki yerinin ve konuya yaklaşımların ortaya koyulması bu çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Bunun için seçilmiş mimarlık dergileri taranarak, konu ile ilgili makaleler tespit edilmiştir. Ayrıca tespit edilen makaleler içerik olarak yaşam kalitesi, kent üzerindeki etki, tüketim ve dışa kapalı site kavramı ve mimari anlayış başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Böylece dışa kapalı site olgusunun akademik ortamda nasıl anlamlandırıldığı ve öne çıkan özellikleri ortaya koyulmuştur.

Metodoloji

Çalışma, Türkiye’de mimarlık alanında makale içeren ve genel olarak tüm sayılarına ulaşılabilen 13 dergiyi kapsamaktadır. Makalede taranan dergilerin listesi, yayın aralığı ve 2012 Şubat ayı itibariyle yayınlanan dergi sayısı Tablo1’de verilmiştir. Tarama sonucunda elde edilen makaleler öncelikle buldukları dergi başlıkları altında yıllara göre sınıflandırılmıştır. Daha sonra dergilerde yer alan makalelerin içerikleri ve veri türleri belirlenmiştir. Böylece dışa kapalı sitelerin mimarlık ortamında hangi zaman dilimlerinde, hangi içerikte ve veri türü ile ele alındığı çalışmada ortaya koyulmuştur.

Seçilen Mimarlık Dergilerindeki “Dışa Kapalı Siteler” İle İlgili Makaleler

Seçilen mimarlık dergilerinde konu ile ilgili olarak en çok *Arredamento Dekorasyon/Mimarlık* dergisinde makale yer almaktadır. Bunu *Mimarist* ve *Ege Mimarlık* dergileri takip etmektedir. Mimarlık alanında yakından takip edilen *Yapı, Tasarım, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi* ve *TOL* dergilerinde ise konu ile ilgili makaleye rastlanmamıştır. Ayrıca yıllara göre makalelerin dağılımına bakıldığında seçilen mimarlık dergilerinde ilk olarak 1993 yılında *Arredamento Dekorasyon* dergisinde konu ile ilgili 1 makaleye rastlanmaktadır. En çok makale 3 farklı dergide toplam 16 makale ile 2003 yılında yayınlanmıştır. 2003 *Arredamento Mimarlık* ve 2011 yılında ise *Ege Mimarlık* dergisinde dışa kapalı site konusu dosya konusu olarak belirlenmiştir. 2006 yılından sonra düzenli olarak her yıl konu ile ilgili çeşitli dergilerde makalelere rastlamak mümkündür (Tablo2).

Tablo 1. Taranan dergi listesi

Dergi ismi	Yayın aralığı	Dergi sayısı
Mimarlık (Mimarlar Odası)	1963-2012	363
Yapı-Mimarlık Kültür Sanat (Yapı-Endüstri Merkezi)	1973-2012	363
Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi	1995-2011	24
İTÜ Dergisi/a: Mimarlık, Planlama, Tasarım	2002-2011	16
ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi	1975-2011	44
Arredamento Dekorasyon/Mimarlık	1989-2012	254
Ege Mimarlık (Mimarlar Odası İzmir Şubesi)	1991-2012	80
Mimarist (Mimarlar Odası İstanbul Şubesi)	2001-2012	42
TOL (Mimarlar Odası Kayseri Şubesi)	2002-2011	10
XXI Mimarlık, Tasarım, Mekan	2000-2012	106
Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi	1986-2011	74
Megaron Planlama-Tasarım-Yapım	2005-2011	19
Tasarım (Tasarım yayın grubu)	1989-2012	218

Tablo 2. Seçilen Mimarlık dergilerindeki dışa kapalı siteler ile ilgili makalelerin yıllara göre dağılımı

Dergi ismi	1993	1998	2003	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Makale sayısı
Mimarlık	-	-	-	1	-	1	-	2	-	1	5
Yapı-Mimarlık Kültür Sanat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uludağ Üniversitesi Müh. Mim. Fak. Dergisi	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
İTÜ Dergisi/a: Mimarlık, Planlama, Tasarım	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2
ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arredamento Dekorasyon/Mimarlık	1	1	10	-	-	-	-	-	-	-	12
Ege Mimarlık	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5	6
Mimarist	-	-	5	-	1	-	-	2	-	-	8
TOL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XXI Mimarlık, Tasarım, Mekan	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Gazi Üniversitesi Müh. Mim Fak. Dergisi	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Megaron Planlama-Tasarım-Yapım	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	3
Tasarım (Tasarım yayın grubu)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	1	1	16	1	2	2	3	6	1	6	39

Dışa kapalı site konusu ile ilgili seçilen mimarlık dergilerinde yer alan makalelerin yıllara göre listesi aşağıdaki gibidir:

İTÜdergisi/a: Mimarlık, Planlama, Tasarım (2002-2011)

2006

Özdemir, A., D. ve Gülersoy, N., Z. (2006). İstanbul'da Yeni Yerleşme Alanlarının Yeni Şehircilik Akımına Göre Değerlendirilmesi, *itu dergisi/a*, 5/2: 207-219.

2008

Berköz, L. (2008). İstanbul'da Korunaklı Tek-Aile Konutları: Konut Kalitesi ve Kullanıcı Memnuniyetinin Belirlenmesi, *itu dergisi/a*, 7 /1: 110-124.

Arredamento Dekorasyon/Mimarlık (1989-2012)

1993

Karabey H. (1993). Kemer Country'de, Bir Pazar Günü, *Arredamento Dekorasyon*, 10: 122-123.

1998

Kazmaoğlu, A. (1998). Yerleşme Vahaları, *Arredamento Mimarlık*, 3: 79-81.

2003

Arolat, E. (2003). Site, *Arredamento Mimarlık*, 07-08: 73-74.

Arıkoğlu, K. (2003). Kapalı Banliyöler ve Kapalı Siteler: Düşünceler Kapalı Siteler, *Arredamento Mimarlık*, 07-08: 72.

Blakely, E J. ve Snyder M G. (2003). Bölündükçe Yıkılıyoruz: Birleşik Devletlerde Kapalı ve Duvarlı Yerleşmeler, B. Özlüdil (çev.), *Arredamento Mimarlık*, 7: 62-67.

Candan, A B. (2003). Dışlayıcı Bir Kavram Olarak 'Mahalle, *Arredamento Mimarlık*, 7: 70-72.

Görgülü, Z. (2003). Villa"lı Yerleşmeler Üzerine: Mekansal Ayrışma Bağlamında Birkaç Söz, *Arredamento Mimarlık*, 7: 74-75.

Köksal, A. (2003). Yitirilen Güvenlik Duygusu ve Kapalı Yerleşmeler, *Arredamento Mimarlık*, 7: 76-77.

Kazmaoğlu, A. (2003). Kapalı Siteler ve Kentsel Yalıtım, *Arredamento Mimarlık*, 7-8: 75-76.

Tekeli, D. (2003). Kapalı Yerleşmeler Üzerine, *Arredamento Mimarlık*, 7/8:77.

Şenyapılı, T. (2003). Kaçış Adaları, *Arredamento Mimarlık*, 7: 57-61.

İbikoğlu, A. (2003). Kapalı Banliyöler ve Suça Bakış, *Arredamento Mimarlık*, 07-08: 68-69.

Ege Mimarlık- Mimarlar Odası İzmir Şubesi (1991-2012)

2003

Altınışık, B M. (2003). -miş gibi:, *Ege Mimarlık*, 48/19-22.

2011

Altun, A D. (2011). İzmir'de Konut Pratiğinin Dönüşümü ve Kapalı Konut Sitelerinin Ortaya Çıkışı, *Ege Mimarlık*, 77: 26-31.

Gündüz, O. (2011). 1990'lardan Günümüze İzmir Çevresinde "Bahçeli Ev/Çiftlik Evi" Siteleri, *Ege Mimarlık*, 77: 32-35.

Blakely, E J. (2011). Yükselmekte Olan Küresel Orta Sınıf Dünyasının Yeni Banliyö Mekânları: Ayrışmış ve Eşitsiz, *Ege Mimarlık*, 77: 14-17.

Kurtuluş, H. (2011). Yeni Bir Sosyo-Mekânsal Form Olarak Kapalı Yerleşmeler, *Ege Mimarlık*, 77: 18-21.

Görgülü, T. (2011). Kapalı Yerleşmeler ve Mimari Arayışlar, *Ege Mimarlık*, 77: 22-25

Mimarist-Mimarlar Odası İstanbul Şubesi (2001-2012)

2003

Görgülü, T. (2003). İstanbul'da Çeşitlenen Konut Üretim Biçimleri ve Değişen Konut Alışkanlıkları, *Mimarist*, 7: 50-56.

Enlil, Z. (2003). 1980 Sonrası İstanbul'da Toplumsal Ayrışmanın Mekansal İzdüşümleri Dosya: kentin çeperleri, *Mimarist*, 8: 84-89.

Uysal, Y. (2003). Parçalanmış Kent, Parçalanmış Yaşamlar, *Mimarist*, 8: 66-68.

İnal, Ç T., Gezici, F. (2003). Lüks Konutlar İstanbul'da Çeperleri Seçti, *Mimarist*, 4: 114-117.

Ekşi, O. (2003). "Varoşlardaki Komşular" ve Bir "1 Mayıs"ın Anımsatıkları, *Mimarist*, 8: 80-83.

2006

Görgülü, T. (2006). Mimar-İşveren-Kullanıcı İlişkinin Satış Sloganları Bağlamında Sorgulanması ve Sonuç Ürünler, *Mimarist*, 21: 32-36.

2009

Avcı, O. (2009). Bir Etik-Estetik Sorun: İstanbul Boğazı Taşınabilir mi?, *Mimarist*, 3: 78-84.

Akbulut, M T. ve Uygur, Y. (2009). Gösterinin Bir Parçası Olarak Mimarlık Etkinliği, *Mimarist*, 3: 53-55.

Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi (1995-2011)

2008

Tümer, H. Ö. ve Dostoğlu, N. (2008). Bursa'da Dışa Kapalı Konut Yerleşmelerinin Oluşum Süreci ve Sınıflandırılması, *Uludağ Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 13/2: 53-68.

Megaron Planlama-Tasarım-Yapım (2005-2011)

2008

Çizmeci, F. ve Önel H. (2008). Gayrimenkul Geliştirici Aktörlerin Çeşitliliği Bağlamında Kapalı Yerleşmelerin Değerlendirilmesi, *Megaron*, 3/2: 162-176.

2009

Töre, Ö. E. ve Som, K. S. (2009). Sosyo-Mekânsal Ayrışmada Korunaklı Konut Yerleşmeleri: İstanbul Örneği, *Megaron*, 4/3: 121-130.

Yüksel, U. ve Akbulut M. T. (2009). Tüketim Odaklı Mimarlığın Son Yıllardaki Yeni Ürünleri: Rezidanslar, *Megaron*, 4/2: 110-118.

Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi (1986-2011)

2010

Guzey, O. ve Ozcan, Z. (2010). Gated Communities in Ankara, Turkey: Park Renaissance Residences as a Reaction to Fear of Crime, *Gazi University Journal of Science*, 23/3: 363-375.

Mimarlık-Mimarlar Odası (1963-2012)

2004

Sayar Y. ve Süer, D. (2004). Küreselleşme Sürecinde Konut Alanlarının Oluşumu ve Kentsel Mekâna Etkileri: İzmir-Çiğli Örneği, *Mimarlık Dergisi*, 319: 76-81.

2007

Görgülü, T. ve Koca, K. S. (2007). Türkiye'de Barınma Biçimlerinde Yaşanan Değişimler: Son Dönemde Yapılan Tüketim Odaklı Konutlar, *Mimarlık Dergisi*, 337: 29-33.

2009

Çıkış, Ş. ve Ek, İ. F. (2009). Konutta Lüks Kavramının İmgesel Dönüşümü: İzmir Kent Merkezinde Çok Katlı Lüks Konutlar, *Mimarlık Dergisi*, 248: 64-71.

Erkarslan, E. Ö. (2009). Eysel Yaşam, Konut Tasarımı ve Narlıdere Folkart Konutları, *Mimarlık Dergisi*, 348: 45-51.

2011

Tekel, A., Aras Ö. ve Tekel, İ H. (2011). Kentsel Yapılı Çevrelerin Oluşumunda Aktörlerarası Güç İlişkileri Üzerine: Angora Evleri Örneği, *Mimarlık Dergisi*, 358.

XXI Mimarlık, Tasarım, Mekan Dergisi (2000-2012)

2007

Kazmaoğlu, A. (2007). İç Avlulu Evler, *XXI Mimarlık, Tasarım, Mekan Dergisi*, 58: 72-76.

Seçilen mimarlık dergilerindeki makaleler değerlendirildiğinde, içeriklerine göre yaşam kalitesi, kent üzerindeki etki, tüketim ve dışa kapalı site kavramı ve mimari anlayışı başlıkları altında 4 grupta toplanmıştır.

• **Yaşam kalitesi:** Dışa kapalı sitedeki yaşam kalitesi 2006 ve 2008 yıllarında iki makale ile kent, konut yakın çevresi ve konut ölçeğinde kriterlere bağlı olarak değerlendirmiştir. Ayrıca Berköz'ün çalışmasında anket uygulanarak yaşam kalitesi konut memnuniyeti ile tespit edilmiştir. Yaşam kalitesini konu alan makalelere ilişkin bilgilere Tablo 3'te daha ayrıntılı olarak yer verilmiştir;

Tablo 3. Dışa kapalı sitelerde yaşam kalitesini konu alan makaleler

Yazar	Yıl	Yer	Veri türü	İçerik
Özdemir A., D. ve Gülersoy N., Z.	2006	İstanbul	Örnek inceleme	*DS örneklerinin kent, yakın çevre ve konut ölçeğinde belirlenen kriterler (yeni şehircilik akımı) ışığında olumlu ve olumsuz özellikleri ortaya koyulmaktadır.
Berköz, L.	2008	İstanbul	Dokümantasyon Anket	Üst gelir grubunun yaşadığı tek-aile konutlarından oluşan korunaklı yerleşimlerin mekânsal yer seçimi tercihleri, kentsel donatılarının erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi ve kullanıcılarının konut ve çevresinden memnuniyetleri ortaya koyulmaktadır.

*DS: Dışa kapalı site

• **Kent Üzerindeki Etki:** Dışa kapalı sitelerin sahip olduğu özelliklerin kent ve kentli üzerinde etkilerinin konu alındığı çalışmalarda konuya yerden bağımsız genel olarak yaklaşan çalışmaların yanında, İstanbul ve İzmir'in çalışma alanı olarak seçildiği makaleler de bulunmaktadır. Konu örnek alanlar üzerinden, açık kent modeli, örnek alandaki diğer konut sunum biçimleri ile karşılaştırılarak ve siteler ile ilgili reklam

ve tanıtımlardan yararlanılarak değerlendirilmektedir. Kent üzerindeki etkiyi konu alan makaleler Tablo 4'te daha ayrıntılı olarak verilmiştir.

• **Tüketim:** Güvenlikli sitelerde tüketim konusuna yer veren makalelerde, konuya genel olarak reklam ve tanıtım metinleri değerlendirilerek, dışa kapalı sitelerin pazarlanmasında tüketim odaklı kullanılan mimari anlayış ve kurgulanan yaşam biçimine yer verilmiştir. Tüketimi konu alan makaleler Tablo 5'te daha ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 4. Dışa kapalı sitelerin kent üzerindeki etkisini konu alan makaleler

Yazar	Yıl	Yer	Veri türü	İçerik
Kazmaoğlu, A.	1998	İstanbul	Araştırmacı notları	Örneklerle DS* anlayışı ve yarattığı etkiler üzerinde değerlendirme yapılmaktadır.
Görgülü, Z.	2003	Genel	Araştırmacı notları	Küreselleşmenin kent mekanı üzerinde yarattığı değişim ve bunun sonucu kentlerde ortaya çıkan eşitsizlik, iletişimsizlik ve uzlaşmanın olmadığı mekanlar DS örnekleri üzerinden anlatılmaktadır.
Arıkoğlu, K.	2003	İstanbul	Araştırmacı notları	DS'lerde yalıtılmışlığın ve ayrışmanın sebep olduğu olumsuz koşulları açık kent modeli ile açıklamaktadır.
Enlil, Z.	2003	İstanbul	Araştırmacı notları Dokümantasyon (reklam)	DS özelliklerinin tanıtılması ve diğerinin konut örnekleri ile kentte ortaya çıkardığı sosyo-mekansal farklılaşma ortaya koyulmaktadır.
Ekinci, O.	2003	İstanbul	Araştırmacı notları	DS'lerin kentsel, çevresel ve toplumsal değerler üzerindeki etkileri ortaya koyulmaktadır.
Uysal, Y.	2003	İstanbul	Araştırmacı notları	DS'lerin yer seçimleri, sahip oldukları özelliklerin kent üzerindeki olumsuz etkileri ortaya koyulmaktadır
İnal, Ç, T. ve Gezici, F.	2003	İstanbul	Araştırmacı notları Dokümantasyon	Kemer Country ve Acarkent örnekleri üzerinden, DS'lerin bulunduğu bölgedeki sosyal ve fiziksel yapı üzerindeki etkisi ortaya koyulmaktadır.
Sayar, Y. ve Süer, D.	2004	İzmir	Anket (kullanıcı ile) Dokümantasyon	Üç olgunun (Gecekondu, lüks konut siteleri ve yapı-şatçı) çakıştığı İzmir-Çiğli bölgesinde ortaya çıkan kutuplaşmaya değinilmektedir.
Blakely, E J	2011	Genel	Araştırmacı notları	DS'lerin kent ve kentli üzerindeki etkisine değinilmektedir.
Gündüz, O.	2011	İzmir	Araştırmacı notları	Son dönemde DS'lerin kent ve kentli üzerinde tespit edilen etkilerinin İzmir kenti özelinde değerlendirilmesidir.

*DS: Dışa kapalı site

Tablo 5. Dışa kapalı sitelerde tüketimi konu alan makaleler

Yazar	Yıl	Yer	Veri türü	İçerik
Görgülü, T.	2006	Türkiye	Reklam ve tanıtım metni	DS kavramı üzerinden tüketim ekonomisi temel alınarak oluşturulan yapı ve yaşam niteliğinin ortaya koyulmasıdır.
Görgülü, T. ve Koca, K.S.	2007	İstanbul	Reklam ve tanıtım metni	DS'nin bir tüketim nesnesi olarak ele alındığını savunan yazarlar kullanılan reklam metinleri üzerinden konuyu anlatmaktadır.
Avcı, O.	2009	İstanbul	Literatür Araştırmacı notları	Bosphorus City örnek verilerek tüketim endüstrisinde kullanılan imajların kullanıcı üzerindeki olumsuz yönleri vurgulanmaktadır.
Akbulut, M. T. ve Uygur, Y.	2009	İstanbul	Reklam ve tanıtım metni Literatür taraması	DS pazarlanmasında kullanılan yaklaşımların ortaya konulmasıdır.
Görgülü, T.	2011	İstanbul	Literatür taraması Dokümantasyon	DS pazarlanmasında kullanılan çeşitli mimari arayışlar örnekler üzerinden anlatılmaktadır.

*DS: Dışa kapalı site

• **Dışa kapalı site kavramı ve mimari anlayış:** Bu başlık altında dışa kapalı sitelerin ortaya çıkış nedenlerine ve kavrama özgü özelliklere taşıdıkları mimari anlayışlara, sitelerdeki yaşam biçimlerine, gelişim süreçlerine ve ortaya çıkan tiplere değinilmektedir. Çalışmalarda İstanbul başta olmak üzere Bursa, Ankara ve İzmir çalışma alanı olarak seçilirken, konu Türkiye ve dünya genelindeki örnekler üzerinden veya kavramsal olarak değerlendirilmektedir. Makaleleri içerikleri Tablo 6 daha ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 6. Dışa kapalı site kavramı ve mimari anlayışı konu alan makaleler

Yazar	Yıl	Yer	Veri türü	İçerik
Karabey, H.	1993	İstanbul	Araştırmacı Notları	Kemer Country konutlarının mimari anlayışının değerlendirilmesidir.
Arolat, E.	2003	İstanbul	Araştırmacı notları	Bir örnek alan üzerinden eski mahalle yaşamı ile DS'lerin oluşturduğu yaşamın karşılaştırılmasıdır.
Şenyapılı, T.	2003	Ankara	Gözlem	Örnek bir alan üzerinden güvenli sitelerin özelliklerinin değerlendirilmesidir.
Blakely, E J. ve Snyder M G.	2003	Genel	Araştırmacı notları	DS özelliklerinin çok yönlü olarak değerlendirilmesidir.
Candan, A B.	2003	İstanbul	Araştırmacı notları	Kemer Country üzerinden DS'de oluşturulmak istenen yaşam biçiminin sorgulanmasıdır.
Kazmaoğlu, A.	2003	Türkiye	Araştırmacı notları	DS'lerin olumlu ve olumsuz yönleri üzerinde durulmasıdır.
Tekeli, D.	2003	Genel	Araştırmacı notları	DS'lerin yaygınlaşmasının kentlerde görülen sorunlara bağlı olarak açıklanmasıdır.
Görgülü, T.	2003	İstanbul	Araştırmacı Notları	Türkiye'deki konutun geçirdiği süreç ve bu süreçte yer alan DS olgusunun ortaya koyulmasıdır.
Altınışik, B M.	2003	İstanbul	Araştırmacı Notları Dokümantasyon	DS'lerde oluşturulmak istenen yaşam biçimi ve geçmişe dönük canlandırılan dokuların günümüz koşullarında çözüm olmadığı görüşünün ortaya koyulmasıdır.
İbikoğlu, A.	2003	İstanbul	Araştırmacı notları	DS'de suça karşı alınan önlemlerin toplum ve insan yaşamı üzerindeki olumsuz etkilerinin ortaya koyulmasıdır.
Köksal, A.	2003	Genel	Araştırmacı notları	DS'deki güvenlik özelliğinin yer kavramı ile değerlendirilmesidir.
Kazmaoğlu, A.	2007	İstanbul	Araştırmacı Notları	Zenginbahçe konutlarının mimari anlayışının değerlendirilmesidir.
Çizmecı, F. ve Önel H.	2008	İstanbul	Dokümantasyon	DS yerleşmelerinin kentsel konuları ve yapı ile farklı gayrimenkul geliştirici profilleri arasındaki ilişkinin ortaya koyulmasıdır.
Tüme, Ö H. ve Dostoğlu, N.	2008	Bursa	Gözlem Görüşme	Bursa'da bulunan dışa kapalı konut yerleşmelerinin sınıflandırılmasıdır.
Erkarlan, E Ö.	2009	İzmir	Araştırmacı notları	İzmir'de yapılan Folkart Narlıdere Projesi'nde yabancılaşma, beden, örtünme ve teşhir, empati, süblim başlıkları altında değerlendirilmesidir.
Çıkış, Ş. ve Ek, İ F.	2009	İzmir	Araştırmacı notları	İzmir kent merkezinde üst gelir grubuna yönelik konutun geçirdiği değişime ve üçüncü dönem olarak GS'lere değinilmesidir.

Tablo 6'nun devamı

Yazar	Yıl	Yer	Veri türü	İçerik
Yüksel, U. ve Akbulut M. T.	2009	İstanbul	Görüşme (mimar, yatırımcı, gayrimenkul pazarlama uzmanları ve kullanıcı)	İstanbul'da rezidansların oluşumunu ve tercih edilmesini tetikleyen faktörlerin ortaya koyulmasıdır.
Töre, Ö E. ve Som K S.	2009	İstanbul	Dokümantasyon Görüşme (kullanıcı) Anket (kullanıcı)	İstanbul'da nerede ve nasıl bir dağılım gösterdiği, konut yerleşmelerinin hangi kriterler doğrultusunda tercih edildiği, sakinlerin yerleşme içerisindeki mekânsal kullanım alışkanlıkları ve kentle olan sosyo-mekânsal ilişkilerinin ortaya koyulmasıdır.
Guzey O., Ozcan Z.	2010	Ankara	Literatür taraması Konut kullanıcısı ile anket çalışması	DS tercih edilme nedenlerinin Park Rönesans sitesinde konut kullanıcılarına uygulanan anket çalışması ile ortaya koyulmasıdır.
Tekel, A., Aras Ö. ve Tekel, İ H.	2011	Ankara	Araştırmacı notları Dokümantasyon	Angora Evleri'nin, aktörlerarası güç ilişkileri çerçevesinde değerlendirilmesidir.
Kurtuluş, H.	2011	Türkiye	Araştırmacı notları	DS'lerin kentteki sosyo-ekonomik etkilerinin değerlendirilmesidir.
Altun, A. D.	2011	İzmir	Araştırmacı notları	İzmir ili temel alınarak DS'lerin kent içinde yer tercihleri ve İzmir'deki DS'lerin diğer illerle karşılaştırılarak özelliklerinin değerlendirilmesidir.

*DS: Dışa kapalı site

Sonuç

1990'lardan sonra ülkemizde yaygın olarak görülmeye başlanan dışa kapalı siteler, bugün başta İstanbul olmak üzere Türkiye genelinde yaygın olarak görülmektedir. Gerek yerel ve kent ölçeğinde gerekse sosyal ve toplumsal yapıda yarattığı etkiler nedeniyle mimarlığın yanı sıra birçok alanda gündeme gelmektedir. Çalışmada üst gelir grubuna yönelik sunulan bu sitelere mimarlık alanındaki yaklaşımların ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik Türkiye'de mimarlık alanında seçilen dergilerden yapılan tarama sonucunda;

- Konu ile ilgili ilk makaleye 1993 yılında rastlanmıştır. 2012 Şubat itibarıyla toplamda 39 makale tespit edilmiştir.
- Dışa kapalı site araştırmaları ağırlıklı olarak İstanbul ilinde yapılmakta, bunu Ankara, İzmir ve Bursa gibi büyük illerde yapılan araştırmalar takip etmektedir. Araştırmaların İstanbul ağırlıklı olmasının teme-

linde kentin ülkenin en büyük metropolü ve en kalabalık nüfusuna sahip olması yanı sıra tarihi değerleri ve taşıdığı ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile çok farklı büyüklüklerde ve özelliklerde dışa kapalı siteleri barındırıyor olması görülmektedir.

- Çalışmalarda kullanılan veriler genel olarak araştırmacı gözlemlerine dayanmakta, bunu dokümantasyon, literatür taraması ve az da olsa anket çalışması izlemektedir. Bu durumun temel nedeni ise site kullanıcılarına erişimde karşılaşılan güçlüklerdir.

- Dışa kapalı sitelerde kentte karşılaşılan trafik, gürültü, yoğunluk, yeşil alan eksikliği, güvenlik, kent nüfusundaki heterojenlik gibi sorunlardan yalıtılmış ortamlar sunulmasından dolayı makalelerde ağırlıklı olarak kent ile ilişkiler değerlendirilmektedir. Dışa kapalı siteler özellikle konut yakın çevresinde ve kentte yarattığı fiziki etki ve buna bağlı olarak toplum yaşamında meydana gelen ayrışmalar ile gündeme gelmektedir.

- Dışa kapalı sitelerde tüketime yönelik olarak oluşturulan yaşam biçimi ve bu yaşam biçiminin oluşturulmasında kullanılan mimari yaklaşımlar değerlendirilmektedir. Siteler başlangıçta mekansal olarak sundukları olanaklarla (açık ve kapalı yüzme havuzları, spor ve dinlenme alanları, restoran, kafe gibi) dikkat çektiler. Yakın dönemde ise sitelerin sayılarının hızla artması sonucu, firmaların tüketicinin dikkatini çekmeye yönelik yurt içi ve yurt dışında öne çıkan yerlerin (Toksana vadisi, İstanbul Sarayları, Venedik kenti, Phuket Adası, İstanbul boğazı gibi) konsept olarak belirlenip, mekanlarda bu özelliklerin canlandırılması yaklaşımı izlenmektedir.

- Dışa kapalı sitelerdeki konut, konut yakın çevresi ve kent ölçeğini de içerecek şekilde yaşam kalitesi değerlendirilmektedir. Yaşam kalitesi başlığı diğer başlıklara göre daha az gündeme getirilmiştir.

Dışa kapalı siteler Türkiye genelinde hızlı bir şekilde yaygınlaşmakta ve kentlerde sayıları ve kapladıkları alanlar her geçen gün daha da artmaktadır. Bu nedenle siteler bugün için birçok yönden araştırılmaya değerdir. Sitelerin görülme sıklığındaki artış beraberinde hitap ettiği gelir grubunu da çeşitlendirmiştir. Siteler Türkiye’de ilk ortaya çıktıklarından bugüne çeşitli nedenlere bağlı olarak (tüketim, kentteki sorunlar, beklentiler, yaşam kalitesinin artırılması, yeni yaşam biçimleri) kendilerini yenilemektedirler. Diğer taraftan zaman içinde kent ve kentli üzerindeki etkilerinin daha çok hissedilecek olması bu konut sunum biçimi-

nin ilerleyen zamanlarda araştırmalarda daha çok yer bulacağı beklentisini oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- Alver, K. (2007). *Siteril Hayatlar, Kentte Mekansal Ayrışma ve Güvenlikli Siteler*. Ankara: Hece Yayınları.
- Bali, R.N. (2007). Modern Sitelerde Yaşam:"Çılgın Kalabalıktan Uzak, *Tarz-ı Hayat'tan Life Style'a: Yeni Seçkinler, Yeni Mekanlar, Yeni Yaşamlar* içinde (110-124), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bartu, A. (2000). Kentsel Ayrışım: İstanbul'daki Yeni Yerleşimler ve Kemer Country Örneği, 21. *Yüzyılda Kent ve İnsan* içinde (145-150), İstanbul: Bağlam Yayınevi,
- Bauman, Z. (2006). *Küreselleşme, Toplumsal Sonuçları*. (A.Yılmaz, Çev), İstanbul: Ayrintı Yayınları.
- Berköz, L. (2008). İstanbul'da Korunaklı Tek-Aile Konutları: Konut Kalitesi ve Kullanıcı Memnuniyetinin Belirlenmesi, *itu dergisi*, 7 /1: 110-124
- Bilgin, İ. (1996). Anadolu'da Modernleşme Sürecinde Konut ve Yerleşme, *Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme* içinde (472-490), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Blandy, S., Lister, D., Atkinson, R. and Flint, J. (2003). Gated Communities: A Systematic Review of the Research Evidence, *CNR Paper 12*, UK.
- Blakely, E. and Snyder, M. (1997). *Fortress America: Gated Communities in the United States*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.
- Blakely, E J. ve Snyder M G. (2003). Bölündükçe Yıkılıyor: Birleşik Devletlerde Kapalı ve Duvarlı Yerleşmeler (B. Özlüdil Çev.), *Arredamento Mimarlık*, 7: 62-67.
- Burke, M. (2001). The Pedestrian Behaviour of Residents in *Gated Communities* (1-12), *Walking the 21st Century*, Australia: Western Perth.
- Erol Y.Ş. (2011). *Dışa Kapalı Sitelerde Mimariye Dayalı Yaşam Kalitesinin İrdelenmesi: İstanbul Örneği*, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Işık, O., Pınarcıoğlu, M.M. (2005). *Nöbetleşe Yoksulluk, Gecekondulaşma ve Kent Yoksulları: Sultanbeyli Örneği*, İletişim Yayınları: İstanbul.
- Kazmaoğlu, A. (1998). Yerleşme Vahaları, *Arredamento Mimarlık*, 3: 79-81.
- Kurtuluş, H. (2004). Yeni Kentsel Ayrışmalar, Kapalı Yerleşmeler ve Özelleştirilen Kentsel Kamusal Mekan: İstanbul Örneği, 8 *Kasım Dünya Şehircilik Günü* 28. *Kolokyumu, Değişen-Dönüşen Kent ve Bölge* bildiri kitabı içinde (ss. 734-742), Ankara, TMMOB Şehir Plancıları Odası.
- Kurtuluş, H. (2005). İstanbul'da Kapalı Yerleşmeler Beykoz Konakları Örneği, *İstanbul'da Kentsel Ayrışma* içinde (ss. 161-185), İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Le Goix, R. (2006). Gated communities: sprawl and social segregation in Southern California, in Atkinson, R. & Blandy, S. (Ed.), *Gated Communities*, (131-151). London & New York: Routledge.

- Öncü, A. (1999). "İdeal Ev" Mitolojisi Sınırları Aşarak İstanbul'a Ulaştı. *Birikim Dergisi*, 123: 26-34.
- Özgür, E.F. (2006). Sosyal ve Mekansal Ayırışma Çerçevesinde Yeni Konutlaşma Eğilimleri: Kapalı Siteler, İstanbul, Çekmeköy Örneği. *Planlama*, 4: 79-95
- Şenyapılı, T. (2003). Kaçış Adaları. *Arredamento Mimarlık*, 7: 57-61.

Dr. Şengül Yalçınkaya Erol: 1980 yılında doğdu. Karadeniz Teknik Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 2001 yılında mezun oldu. 2001 yılında KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaya hak kazandı. 2005 yılında "Mimarlık Bürolarında Bilgisayar Destekli Tasarım İçin Bir Büro Standardı Modeli" başlıklı yüksek lisans tezini tamamlayarak Yüksek Mimar ünvanını aldı. Aynı yıl KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda doktora öğrenimine başladı. 2005 yılında Fen Bilimleri Enstitüsü'nce Araştırma Görevlisi kadrosuna atandı. 2011 yılında "Dışa Kapalı Sitelerde Mimariye Dayalı Yaşam Kalitesinin İrdelenmesi: İstanbul Örneği" başlıklı doktora tezini tamamlayarak Doktor ünvanını aldı. 2005-2011 yılları arasında Araştırma Görevlisi olarak hizmet verdiği KTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde, Staj, Akreditasyon, vb. komisyon ve komitelerde üye, raportör ve temsilci olarak görev aldı. Ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılara bildirili konuşmacı ve dinleyici olarak katıldı. Bunun yanı sıra bilimsel ve sosyal organizasyonlarda aktif olarak yer aldı. 2012 yılından bu yana KTÜ Mimarlık Bölümü öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

İletişim:

Adres: KTÜ Mimarlık Fakültesi 61080 Trabzon
Tel: 0 506 633 44 60
e-posta: sengulyk@yahoo.com